

de Catalunya l'ocasió de tirar endavant sense entrebancs —els pals a les rodes de l'Estat Espanyol, s'entén— aquest ideari col·lectiu? *Nihil obstat*.

Tanmateix, els problemes començarien a partir d'aquí. I no perquè puguem descobrir que Catalunya no sempre és el que, amb una certa eufòria, podem pensar que és. De fet, això passa arreu, i no marcaria cap diferència. No, el problema és saber si Catalunya serà capaç de ser realment una nació i no sols una noció: si tindrà prou força propositiva. Perquè una cosa és que els catalans —alguns, molts, quants no ho sabem encara— desitgin i somien una nació, i una altra que siguin suficients. I a més que estiguin disposats a lluitar per ella més enllà de manifestar-se festivament amb tota la família un dia a l'any, o de cridar *Inde-inde-independència* al Camp Nou. I, és clar, que els hi deixin, o que trobin suports internacionals importants, etc. De tot això no parla Vergés, però no és difícil imaginar que ho té ben present: ell ens presenta únicament les raons morals —esmola les eines morals—, però és de suposar que caldrà alguna cosa més. Caldrà fer necessària —vull dir, efectiva— la nació necessària.

Molts catalans han entès que si no ho fan ara no ho faran mai. Tanmateix, alguns interrogants s'imposen més enllà de la mera viabilitat del projecte, i més enllà també de la viabilitat de Catalunya com a nou estat europeu. Per exemple: com seria el dia de després si això no arribés a passar? Quina seria llavors la reacció de l'Estat espanyol? Hi haurà alguna contrapartida d'última hora, cosa ara impensable? O simplement assistirem a una ràpida minorització i anihilament de la catalanitat de Catalunya? I com podrien els catalans que volen la independència gestionar la seva frustració?

Sembla també que caldrà estar preparats per a avinenteses d'aquest tipus: si més no, no deixar-les de tenir en compte.

I acabem ja. *La nació necessària* és, com veiem, un llibre molt recomanable pel que fa al seu contingut, però també un llibre molt ben escrit: un llibre directe, lleuger, profund i, de vegades, amb pinzellades d'humor i ironia. Joan Vergés, professor de filosofia política a la Universitat de Girona, ha escrit un llibre de combat, diguem-ne, per a tots els públics, que no obstant això té —com cal demanar sempre a la filosofia— no sols la virtut de la claredat, sinó també la virtut d'aclarir. En concret, de fer-nos veure amb nitidesa i transparència quin és el rerefons de raons i el valor dels arguments que hom fa servir, o pot fer servir, amb relació al problema teòric del nacionalisme, i al problema concret de l'aspiració de molts catalans a la independència de Catalunya. □

Les llavors germinades de Joan Fuster

Xavier Aliaga

Joan Fuster, *Correspondència*, vol. 14

La generació dels 60

Edició a cura de Juli Capilla

632 pp., 2014, València, Tres i Quatre

Som a l'any 1962, en un exercici cabdal en la història recent del País Valencià, el de la publicació, en la incipient editorial